

KARAMANLICA BİR ZARF-FİİL EKİ: {-IncAs}

Hayrullah KAHYA*

ÖZET

Karamanlılar Anadolu'daki Türkçe konuşan ve yazılarında Yunan alfabesini kullanan Ortodoks Hristiyanlardı. Özellikle Anadolu'da (Karaman, Konya, Kayseri, Isparta, Burdur, Aydın ve Karadeniz vb.), İstanbul, Suriye ve Balkanlarda yaşadılar. Karamanlılar aslında 11. yüzyılda Anadolu'da, özellikle Toros dağlarına Bizans tarafından yerleştirilen askerlerdi. Bunlar Bizans ordusunda paralı asker olan Türk (bilhassa Peçenek ve Kuman Türkleri) boyları idi. Daha sonra zamanla Ortodoks Hristiyan inancını benimsediler. Şu anda çoğu 1923'deki nüfus mübadelesinden beri Yunanistan'da yaşamaktadır.

Bu çalışmada Karamanlıca *Yeni Hazne* adlı kitapta geçen {-IncAs} zarf-fiil ekinin yapısı ve görevleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Karamanlılar, Karamanlıca, zarf-fiil ekleri, {-IncAs} zarf-fiil eki, Türk dili.

A GERINDIUM {-IncAs} IN CARAMANIAN

ABSTRACT

Caramanians were Orthodox Christian in Anatolia. They used to both speak Turkish and use Greek alphabet in their texts. They particularly lived in Anatolia, for instance; in Karaman, Konya, Kayseri, Isparta, Burdur, Aydın, Black Sea area. In addition, Istanbul, Syria and the Balkans etc. Although they were Turkish (particularly Pechenek, Kuman Turks), they were

* MAH, Marmara Üniversitesi, Eski Türk Dili Anabilim Dalı, hayrullahkahya@hotmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

managed by Byzantion as paid soldiers in Anatolian area in 11. century, espacially in the Toros Mountains and after that time, they began to adopt Orthodox Christian. Now, They have lived in Greece since the population replacement in 1923.

In this study, we concerned on gerundium of

{-IncAs} in as a book of Caramanian Language *Yeñi Hazne*.

Key Words: Caramanians, Caramanian language, gerundiums, {-IncAs} gerundium, Turkish

0. Giriş

Ortodoks Hristiyanların Türkçe konuşanlarına Karamanlı, bunların konuştuğu dile de Karamanlıca denmektedir. Bunların âdet, gelenek ve görenekleri Türktür. Tarih boyunca Anadolu'nun özellikle iç ve güney kesimleri ile Karadeniz bölgesi, Kıbrıs, Ortadoğu, Balkanlar ve Kırım'da yaşamışlardır (Eckmann 1988: 89). Karamanlılar aslında 11. yüzyılda Bizans ordusunda paralı asker olarak çalışan bazı Türk boylarının torunlarıdır. Bu Türk boyları dillerini kaybetmediler ancak zamanla Hristiyanlaştılar (Eröz 1983: 3; Güler 2000: 21; Anzerlioğlu 2003: 136).¹

1923-1924'teki nüfus mübadelesi ile o zaman yaklaşık 100.000 kişi oldukları tahmin edilen (Yağcıoğlu 2008) Anadoludaki Karamanlılar, dinlerinden dolayı Rum milletine dahil edilmiş ve Yunanistan'a gönderilmişlerdir. Şu anda çoğu Yunanistan'ın değişik şehirlerinde yaşamaktadır.

Ortaylı'nın "Karamanlı Rum dediğimiz Hristiyan Türkmenleri" olarak nitelediği Karamanlılar, mübadeleden sonra gitmek zorunda kaldıkları yerlerde sıkıntılı ve zor bir hayata başladılar. Bunların ülkemizden ayrılmaları Türkiye'nin o zamanki

¹ Karamanlılar ve kökenleri hakkında daha fazla bilgi ve tartışmalar için bk. KAHYA Hayrullah, "Grek Harfli Osmanlı Türkçesi Bir Eser: İspat-ı Mesihîye Üzerinde Dil İncelemesi", Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003; KAHYA Hayrullah, "Karamanlıca Bir Esere Göre Karamanlıcada Arapça ve Farsça Kelimeler" Turkish Studies / International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3 / 3, s. 480-501, Spring 2008a ;

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

ekonomisine zarar verdiğinden bu durum ülkemiz için de kötü sonuçlar doğurmuştur (Ortaylı 2008).

Karamanlı Türkçesinin yazılı metinlerine ilk olarak İstanbul'un fethinden sonra rastlanmaktadır. Eldeki ilk Karamanlca kitap 1584 tarihli *Gülizar-ı İman-ı Mesihî* adlı bir din kitabıdır. Bundan sonra 1935 yılına kadar İstanbul, Atina, Venedik ve Kıbrıs gibi yerlerde yüzlerce Karamanlca kitap yayımlanmıştır. Bu kitapların çoğu dini içerikli ve Yunancadan tercümedir. Bunlar klâsik Osmanlı Türkçesi ile değil, mahallî Karamanlı ağzı ile yazılmıştır (Eckmann 1988: 89-90; Tekin 1997: 107-108; Eyice 1962: 373; Kahya 2003: 214 vd.).²

1. {-InCAs} Zarf-fiil Eki

Bu çalışmada -daha önce incelenmemiş olan- Karamanlca {-InCAs} zarf-fiil eki üzerinde durulmuştur.³

1.1. Yapısı

1756 yılında Venedik'te basılmış *Yeñi Hazne*⁴ adlı Karamanlca bir kitapta sıklıkla geçen {-InCAs} zarf-fiil eki, metinde her zaman “(i)vtçaç” veya “(i)vtçεç” şeklinde yazılmaktadır. Bu imlâya göre ekin, {-InçAş}, {-IncAş}, {-InçAs}, {-IncAs} şekillerinde okunabilme ihtimali vardır.

² Karamanlca ile ilgili daha fazla bilgi ve tartışmalar için bk. ECKMANN Janos, “*Karaman Edebiyatı*”, haz. : Halil Açıköz , Türk Dünyası Edebiyatı I, s. 20-38, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1991; ECKMANN Janos, “*Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar I: Phonetica*, AÜDTCFD, VIII, s. 165-200, Ankara 1950a; KAHYA Hayrullah, “*Karamanlca Zarf-Fiil Eklerinden Örnekler*”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, S. 19, s. 131-152, Konya 2008b; KAHYA Hayrullah, “*Karamanlca Bir Eser : Yañı Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)*”, Turkish Studies / International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3 / 6, s. 367-408, Fall 2008c.

³ Karamanlca zarf-fiil ekleri üzerine daha önce yapılmış çalışmalar için bk. ECKMANN Janos, “*Karamanlca -işin-li Gerindium Hakkında*”, Türk Dili Belleten, 14-15: 45-52, Ankara 1950b; ECKMANN Janos, “*Karamanlı Türkçesinde -maca ekli fiil şekli*”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, 45-48, Ankara 1953; ECKMANN J., “*Karamanlca'da Birkaç Gerindium Terkibi*”, Türk Kültürü Araştırmaları, XXVI, 2: 89-94, Çev.: Müjdat Kayayerli, Ankara 1988; KAHYA Hayrullah, “*Greğ Harflî Osmanlı Türkçesi Bir Eser: İspat-ı Mesihîye Üzerinde Dil İncelemesi*”, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003; KAHYA Hayrullah, “*Karamanlca Zarf-Fiil Eklerinden Örnekler*”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, S. 19, s. 131-152, Konya 2008b.

⁴ Eser hakkında ayrıntılı bilgi için bk. KAHYA Hayrullah, “*Karamanlca Bir Eser : Yañı Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)*”, Turkish Studies / International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3 / 6, s. 367-408, Fall 2008c.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Bu zarf-fiil eki, Anadolu ve Rumeli ağızlarında pek yaygın değildir. Araştırdığımız kadarıyla⁵ bu ek sadece Rize ili ağızlarında geçmektedir. Günay, Rize ili ağızında {-inc'es} / {-únc'es} şekillerinde geçen bir zarf-fiil eki olduğunu belirtir. Bu ekin daha çok yaşlılar arasında yaygın olarak kullanıldığını söyleyerek ekin {-IncA} ve {-IcAk} zarf-fiil eklerinin kaynaşmasından oluştuğunu ifade eder (1978: 186).

{-IncAs} zarf-fiil eki, bizce {-IncA}⁶ ve {-IcAGIz}⁷ eklerinin etkisinde ortaya çıkmış bir şekildir.⁸ Bu yüzden bu ekin okunuşunun {-IncAs} şeklinde olduğu düşünülebilir. Bununla beraber ekin {-IncAs} şeklinde telaffuz edilmiş olması da kuvvetle muhtemeldir. Çünkü {-IncA} ve {-IcAGIz} zarf-fiil ekleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde /ç/'li idi. Ayrıca {-IcAGIz} ekinin bazı ağızlarda hâlâ /ç/'li şekillerinin varlığı bilinmektedir (Ergin 1997: 345).

1.2. Görevleri

{-IncAs} zarf-fiil eki en çok bağlama, zaman ve şart gerundiumu görevlerinde kullanılmıştır.

1.2.1. Bağlama Gerundiumu

Zarf-fiil grubu ile ana cümlenin yüklemine birbirine bağlama görevinde kullanılabilir. Bu anlamıyla {-Ip} zarf-fiil ekinin fonksiyonuna sahiptir.

“Bu müşavaraı böyle edinces bir gün gözettiler ki Yoakim sayır kasabaya getmiş idi” (163/24-25). Bu müşavereyi böyle edip bir gün gözettiler ki Yoakim başka bir kasabaya gitmişti.

⁵ Bu çalışma için araştırılan ağızlar şunlardır: Elazığ ili ağızları, Vidin Türkleri, Urfa merkez ağızı, Rize ili ağızları, Adıyaman ve yöresi ağızları, Diyarbakır ağızı, Kuzeydoğu Bulgaristan Türk ağızları, Doğu Trakya yerli ağızı, Erzurum ağızı, Erzincan ve yöresi ağızları, Keban, Baskil ve Ağın yöresi ağızları, Kütahya ve yöresi ağızları, Erzurum ili ağızı.

⁶ Eski Türkçe döneminde {-GmçA} şeklinde olan {-IncA} eki, {-Gm} yapım eki ile {-CA} eşitlik ekinin birleşmesinden oluşmaktaydı. Batı Türkçesinin ilk dönemlerinde ise ekin başındaki ünsüz düşmüş ve ek {-InçA} şekline girmişti. Osmanlı Türkçesi döneminde ek {-IncA} şeklinde kalıplaşmıştır. Ek, Türkiye Türkçesinde hâl ve zaman zarfı olarak kullanılabilir (Ergin 1997: 341-342).

⁷ {-IcAk} ekinin türevlerinden biri olan {-IcAGIz} zarf-fiil eki, Eski Anadolu Türkçesinin başlarında {-IcAk} ile birlikte yaşamış, sonra yazı dilinden düşmüştür. Günümüzde bazı ağızlarda yaşamaya devam etmektedir. {-IcAk} zarf-fiil eki ile aynı fonksiyonlara sahiptir (Ergin 1997: 345).

⁸ Karamanlıcada z > s değişiminin varlığı bilinmektedir. Bk. KAHYA Hayrullah, “Karamanlıca Bir Eser : Yañı Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)”, Turkish Studies / International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3 / 6, s. 367-408, Fall 2008c.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

“*Ve padişah Ayos’un peşkeşini kabul edinces tebabilerine emreyledi ki çayırılıktan otluk biçsinler de Ayos’un önüne bıraksınlar deydi*” (193/12-14). Ve padişah azizin hediyesini kabul edip adamlarına azizin önüne koymak için çayırılıktan ot biçmelerini emretti.

“*Ve ol devletlü görünces firyatlan ağlayıp der idi ki Ayos’un tepsisini hasislendiim için kulumu dahi zaiy eyledim*” (88/21-23). O zengin adam [olayı] görüp feryatla ağlayıp derdi ki azizin tepsisini kıskandığım için kölemi de kaybettim.

“*Ona kezalik dahi gemiçiler böyle açayıp hekmeti görünces Allah’a şükür eyilediler*” (88/32-33). Onun gibi gemiciler de böyle acayıp hikmeti görüp Allah’a şükrettiler.

“*Ve Allaha niaz edinces ölüyü diriltti*” (87/27). Ve Allah’a niyaz edip ölüyü diriltti.

“*Ayos bunları deninces başunu eğdi kesirdi*” (86/15). Aziz bunları deyip başını eğdi, [ve onu] kestirdi.

1.2.1. Zaman Gerundiumu

Bu ekin oluşturduğu gerundium grubu ana cümlemin yükleminden önce veya aynı anda olma zamanını bildirebilir. Ancak bu ayırımı her zaman açıkça anlamak mümkün değildir.

“*Ve ev saabı bu garibi yalnız görünces ve ahçesi dahi bilesine olduğunu sezindi*” (87/11-12). Ve ev sahibi bu garibi yalnız görünce ve akçesinin de olduğunu sezindi.

“*Ve bu cevapları eşitinces baktı ki artık gayırı türlü izalerilen bile kendine çevirmesine kadir olamas*” (84/8-9). Ve bu cevapları işittiği zaman baktı ki artık başka türlü işkenceler ile kendi [fikrine] çevirmeye gücü yetmez.

“*Ve huzuruna varıncas paşa der ki...*” (84/11). Ve huzuruna varınca paşa der ki...

“*Ve bu katil ilamı çıkıncas Ayosun doslarının çoğu gelüp Ayosu dililen okşarlardı...*” (85/23-25). Ve bu idam duyurusu çıktıktan sonra / çıkınca azizin dostlarının çoğu gelip azizi dil ile okşarlardı.

“*Zira zina günahı insan kocayıp farıncas kesilür*” (60/5-6). Zira zina günahı insan yaşlanıp karıdığında kesilir.

“*Ve müşferet ettiler ki Yoakim bir taşraya gedinces Susanna bahçede yalnız gezer iken varsınlar, zorlasınlar bunu*” (163/21-23).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

Yoakim taşraya gittiği zaman Susanna bahçede yalnız gezerken gidip ona zorla sahip olmaya karar verdiler.

Ekin zaman bildirdiği durumlarda “imdi” ve “haçan” edatlarıyla birlikte kullanıldıkları dikkati çekmektedir. Böylece ekin zaman manasının güçlendirilmek istendiği anlaşılmaktadır.

1.2.1.1. “İmdi” ile Kullanımı

“İmdi bu tembihi kuyumçu alincas emrine göre iki tepsi yaptı” (88/9-10). Kuyumcu bu emri aldıktan sonra onun emrine göre iki tepsi yaptı.

“İmdi onu Stavros edinces paydaşı bırakıp esbablarını paylaşılar” (275/30). Onu çarmlıha geldikten sonra / gerince paylaşmayı bırakıp elbiselerini paylaşmaya başladılar.

“İmdi Areos’un mesebine refik tebabileri Ayos’a olunan izeti görünce artık dayanamadılar düşmanlıklarını saklamasına” (215/30-32). Areos’un yakın adamları azize yapılan izzeti görünce / gördükten sonra düşmanlıklarını saklamaya artık dayanamadılar.

“İmdi Dereios Mısır’a varincas, çünkü Patrik’ten izinsiz bir nesne edemez idi, ona da vardı ki bunu suğhoris eylesin” (215/5-7). Dereios Mısır’a vardığında kendisini kutsaması için ona da uğradı. Çünkü Patrik’ten izinsiz bir şey yapamazdı.

“İmdi bu şeyi böyle oluncas, ol vakıtın Patriğine Aleksandros derler idi, Patrik hanenün bir sekahinden denize bakardı ve çocukların bu şekil oynadıklarını görünce hizmetkarlarını göndürüp bitün çocukları huzuruna getirdi” (213/26-29). Bu şey böyle oluyorken o zamanın patriği –adına Aleksandros derlerdi-evinin bir balkonundan denize bakardı ve çocukların böyle oynadıklarını görünce hizmetçilerini gönderip bütün çocukları huzuruna getirtti.

“İmdi ol paşanın leventlerinden birisi, ismine İliodoros derler idi, orada durup ve Ayosun bu kadar sabırını nazar edinces ve zabite eyü meşferetçi görünmek için der ki... “(85/13-15). O paşanın leventlerinden İliodoros adında birisi orada durup ve azizin bu kadar sabırını gördüğünde/gördükten sonra zabite iyi görünmek için der ki...

1.2.1.2. “Haçan” ile Kullanımı

“Lakin haçan ki azim Atanasios’un Trnoz’a oturduğunu görünce, akabincas babaları şeyitandan kametlenirler gibi gönüllerinde olanı eşkaree çıkardılar” (215/34-36). Ne zaman ki Büyük Atanasios’un Trnoz’a oturduğunu gördükten sonra babaları

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

şeytandan da büyüklenir gibi gönüllerinde olan [kötülükleri] açıkça ortaya çıkardılar.

“Haçan ki haziretlerinüzün cemeat olup biriktiğine bakıncas (...) canımın gayet sevinci, ferahlığı vardır, her sıdkınan kelamımı diğlemesine biriktiğinizden ötürü” (27/6-9). Ne zaman ki hazretlerinizin toplanıp birleştiğine bakınca (...) her sözümü doğrulukla dinlemek için toplanmanızdan çok sevinçli ve mutluyum.

“Ve haçan mahal yerine varıncas Ayos ellerini köge kaldırıp ve niaz edüp deridi...” (86/8-9). Olay yerine vardığında aziz, ellerini göge kaldırıp ve niyaz edip derdi...

“Ve bunun için deriz ki haçan Paranomos çiftular Hrisoz’u Stavros edıncas yanına iki de herami asıladı” (279/9-11). Ve bunun için deriz ki Paranomos hainleri Hristos’u çarmıha gerdiklerinde yanına iki tane de suçlu asmışlardı.

1.2.2. Şart Gerundiumu

“Bu yılan bir adamı ısırıncas ol kader dayanılmaz susuzluğa düşer ki ağzına azim bir ırmağı töksen kanmaz, hemen aç gözülen içer” (60/9-11). Bu yılan bir adamı ısırırca o kadar dayanılmaz bir susuzluğa düşer ki ağzına büyük bir ırmağı döksen kanmaz, hemen aç gözlülükle içer.

“Yakışksız harcıyıp çok yenıncas ne eyilik artırırız canımıza” (56/22). Uygunsuz harcıyıp çok yersek canımıza ne iyilik yapmış oluruz.

“Zira ya kardaşlarım, nedir feyidemiz, biz çok yeyip de fukareler salt aç kalıncas” (56/29-31). Zira ey kardeşlerim, biz çok yiyip de fakirler çok aç kalırsa faydamız nedir?

“İmdi bana deyiver ya adem, tamahılan çok mal kazanıncas ne feyite etersin” (56/35-36). Şimdi bana deyiver ey insan, aç gözlülükle çok mal kazanırsan ne fayda edersin?

“Ve dahi insan eyilikli gönülülen eyilik edıncas bu şekil eder” (297/18-19). Ve dahi insan iyi gönülle iyilik ederse bunun gibi eder.

“Zira eğer bir adamın çok malı olup ve sonra kendini cip illetlere vermişisa ve ol ki devleti manasıpsız havezlere ve cana zanlı işahlere masraf edıncas böyle adamı nicesine bir kimse kamildir deyi metini eyilesin” (211/13-17). Zira bir adamın çok malı olup kendini çok hastalıklara vermişse ve o zenginliği uygunsuz isteklere ve işthalalara harcarsa böyle bir adam nasıl olgundur diye övülsün.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

“*Bunun için bir kimseyi devletli görünces olan malı için met itmeelüm*” (211/18-19). Bunun için bir kimseyi zengin görürsek olan malı için övmeyelim.

“*Bunlar sanır ki beni stavros edinces ismim çip zayı olur deyi*” (278/9-10). Bunlar beni çarmıha gererlerse ismim kaybolur sanıyorlar.

“*Hey bikir kız, görünmeyen düşmanların musaapları senin kufetli hökmünü eşitinces nasıl fikirleri dönmesin*” (380/22-24). Hey temiz kız, görünmeyen düşmanlarının dostları (?) senin kuvvetli hükmünü iştirse nasıl fikirlerinden dönmesinler!

Burada şunu da belirtmek gerekir ki {-InCAs} zarf-fiil ekinin rastlandığı *Yeñi Hazne*'de yine sadece Rize ili ağızlarında ratladığımız ve Türkiye Türkçesi yazı dilindeki {-DıkCA} zarf-fiil ekinin bir türevi olan {-DıkCAs}⁹ zarf-fiil ekinin geçtiği de görülmektedir. Ancak *Yeñi Hazne*'de bu ek ile ilgili yeteri kadar örnek bulunmaması, bu ekin Karamanlıca başka kitapların da incelenmesinden sonra ayrı bir çalışma olarak ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Burada {-DıkCAs} ekinin geçtiği iki örnek cümleye yer vermekle yetinilecektir :

“... *Yoakimin karısını evin içinde gelip geşikces görerek bunun güzelliğine tamahlandılar*” (163/16-17). ... Yoakim'in karısını evin içinde gelip geçtikçe görerek bunun güzelliğine göz diktiler.

“*Onun için sizde Rumca lisani kayıp olmaları cümle onların yazı iharetine verdikleri kitaplarında mahrimsiniz ve gerisiniz ve ağnamak bilmemeilen gettikces dinimiz dahi zayıf düşer*” (385/35'ten 386/1'e kadar). Onun için, sizde Rumca dili kayıp olmakla bütün onların yazı (...) verdikleri kitaplarından mahrumsunuz ve gerisiniz ve [onları] anlamadığınızdan din konusunda zayıf düşersiniz.

⁹ Günay, bu ekin Rize ili ağızlarında {-dukc'as} şeklinde seyrek olarak kullanıldığını söylemektedir. Bu ekin -çalışmamıza konu olan {-InCAs} zarf-fiil ekinin Rize ağızındaki şekli olan- {-inc'es} / {-únc'es} biçimlerinin analogik tesiriyle kullanıldığını belirtir (1978: 186).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

2. Sonuç

2.1. *Yeñi Hazne*'de geçen bu ekin her Karamanlıca kitapta geçmediği¹⁰ göz önüne alınırsa bu tür eklerin Karamanlıca kitapların dil bakımından tasnifinde¹¹ önemli bir kriter olabileceği düşünülmelidir.

2.2. Bu ekin sadece Rize ilinde geçiyor olması, en azından kitabın basıldığı dönemler itibariyle o yörede Karamanlıların yoğun olarak yaşamakta olduğunun bir kanıtıdır.

2.3. Bir Anadolu ağzında geçen bu ekin Karamanlıca bir kitapta aynen ve sıklıkla geçiyor olması Karamanlılar ile yaşadıkları yörelerdeki Müslüman-Türk topluluklarının ilişkilerinin oldukça güçlü olduğunun bir göstergesidir.

2.4. Bu ekin Rize ili ağzlarında geçiyor olması bu kitabın bu yörelerde yetişmiş biri tarafından kaleme alınmış olması gerektiğini düşündürmektedir. Ancak bu kitabın müterciminin Antalyalı olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte kitabın mütercimi Ankara metropolitliği görevinde bulunmuş, birçok kez Venedik'e gitmiş, Karaman Edebiyatının çok çalışkan isimlerinden biridir. Bu durumda mütercimin Rize ve dolaylarında da en azından belli bir süre kalmış olabileceği akla gelmektedir.¹² Başka Karamanlıca kitapların da incelenmesiyle konu hakkındaki bilgilerimiz artacaktır.

KAYNAKÇA

ANZERLİOĞLU Yonca (2003). Karamanlı Ortodoks Türkler, Ankara: Phoenix Yayınları.

¹⁰ Bu ek, meselâ *İspat-ı Mesihîye* (İstanbul 1857) adlı Karamanlıca kitapta hiç geçmemektedir. Ayrıca Eckmann'ın Karamanlıca zarf-fiiller ile ilgili makalelerinde incelemiş olduğu kitaplarda da muhtemelen bu ek geçmemektedir.

¹¹ Eckmann, Karamanlıca kitapları dil bakımından genel bir tasnife tabi tutmuştur (1950a : 168). Ancak metinler üzerindeki araştırmaların artması ile Karamanlıca halk dili ile yazılmış metinlerin de kendi arasında sınıflandırılabilmesi anlaşılmaktadır. Böylece Karamanlıcanın Anadolu veya Rumeli ağzları ile olan ilişkileri daha açık bir şekilde ortaya konabilecektir. Ayrıca bu çalışmalar sayesinde Karamanlıların yaşadığı yöreler ve etnik kökenleri ile ilgili yorumlar da daha net bir şekilde yapılabilecektir.

¹² Mütercimin hayatı hakkında bilgi ve tartışmalar için bk. KAHYA Hayrullah, "*Karamanlıca Bir Eser : Yañı Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)*", *Turkish Studies / International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3 / 6, s. 367-408, Fall 2008c.

- BURAN Ahmet (1997). Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BURAN Ahmet ve OĞRAŞ Şerife (2003). Elazığ İli Ağızları, (Ed. Asaf Varol) Elazığ: Elazığ Kültür Kurultayı.
- DALLI Hüseyin (1976). Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ECKMANN János (1988). “Karamanlıca’da Birkaç Gerindium Terkibi”, çev. Müjdat Kayayerli, Türk Kültürü Araştırmaları, XXVI, S. 2, s. 89-94.
- _____ (1991). “Karaman Edebiyatı”, haz.: Halil Açıkgöz, Türk Dünyası Edebiyatı I, s. 20-38, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- _____ (1950a.). “Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar I: Phonetica, AÜDTCFD, VIII, s. 165-200, Ankara.
- _____ (1950b). “Karamanlıca -işin-li Gerundium Hakkında”, Türk Dili Belleten, S. 14-15, s. 45-52, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERGİN Muharrem (1997). Türk Dil Bilgisi, İstanbul: Bayrak Yay.
- ERÖZ Mehmet (1983). Hıristiyanlaşan Türkler, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- ERTEN Münir (1994). Diyarbakır Ağzı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- EYİCE Semavi (Review) (1962). “Sallaville, Sévérien – Eugène Dalleggio, Karamanlidika, Yunan Harfleri ile Türk Dilinde Basılmış Kitapların Analitik bibliyografyası 1, 1584-1850”, Belleten, XVI, S. 102, s. 369-374, Ankara.
- GEMALMAZ Efrasiyap (1978). Erzurum İli Ağızları (I. cilt), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- GÜLENSOY Tuncer (1988). Kütahya ve Yöresi Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- GÜLER Ali (2000). “Yunanistan’da Etnik Gruplar I: Dil Grupları”, Avrasya Dosyası, s.12-21, Ankara.
- GÜNAY Turgut (1978). Rize İli Ağızları, Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- KAHYA Hayrullah (2003). Grek Harfli Osmanlı Türkçesi Bir Eser: İspat-ı Mesihiye Üzerinde Dil İncelemesi, Fatih Üniversitesi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- _____ (2008a.). “Karamanlıcada Arapça ve Farsça Kelimeler”, Turkish Studies (Ed. Mehmet Dursun ERDEM), www.turkishstudies.net, (ET: 11.08.2008), Vol. 3 / 3, s. 480-501.
- _____ (2008b). “Karamanlıca Zarf-Fiil Eklerinden Örnekler”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 19, s. 131-152, Konya.
- _____ (2008c). “Karamanlıca Bir Eser Yeni Hazne ve Dil Özellikleri (İmlâ Özellikleri ve Ses Bilgisi)”, Turkish Studies (Ed. Mehmet Dursun ERDEM), www.turkishstudies.net, (ET: 06.04.2008), Vol. 3 / 6, s. 367-408.
- NAKİPOĞLU Sadi H. (2001). Adıyaman ve Yöresi Ağzları, Niğde: Niğde Üniversitesi Yayınları.
- NEMÉTH Gyula (1996). Vidin Türkleri, Çev.: Abdurrahman Güzel, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- OLCAY Selâhattin (1964). Doğu Trakya Yerli Ağzı, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- _____ (1966). Erzurum Ağzı, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- ORTAYLI İlber (2008). Nüfus Mübadelesi, <http://www.memurlar.net/haber/124592>, (ET. 16.11.2008)
- ÖZÇELİK Sadettin (1997). Urfa Merkez Ağzı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- SAĞIR Mukim (1995). Erzincan ve Yöresi Ağzları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TEKİN Talat (1997). Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı, İstanbul: Simurg Yayınları.
- YAĞCIOĞLU Dimostenis (2008). Karamanlı Rumlar ve Kimlik-Köken Tartışmaları, <http://azinlikca.blogspot.com/2008/09/karamanli-rumlar-ve-kimlik-kken.html>, (ET. 09.12.2008).
- Yeni Hazne (1756). çev. Serafim (Adalialı, Yeromonahos), Antonios Vortoli, Venedik.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*